

Llenguatge i Pràctica Musical

La matèria de Llenguatge i Pràctica Musical pretén donar continuïtat a la formació musical que l'alumnat ha rebut en l'educació secundària obligatòria. L'objectiu principal de la matèria és que l'alumnat desenvolupi i apliqui, amb autonomia i en contextos diversos, els coneixements, destreses i actituds que manifesten una cultura musical sòlida. Així doncs, la finalitat darrera de la matèria és aprendre a comprendre, a apreciar i a valorar críticament el fet musical de manera global i holística.

Aquesta matèria se centra en dos àmbits: el primer, audició, llenguatge musical i cultures musicals, i el segon, interpretació, improvisació i creació. Per això, la seva finalitat és doble: aprofundir en el coneixement dels elements morfològics i sintàctics constitutius dels llenguatges musicals, i desenvolupar i ampliar la capacitat de comunicació artística amb emoció, vivint l'experiència musical.

La música i la seva pràctica, ja sigui amb la interpretació, la improvisació o la creació, és una expressió cultural en si mateixa i activa múltiples capacitats de la persona. El seu estudi fa que l'alumnat conegui no només factors psicològics, estètics i socioculturals del fet musical, sinó també la naturalesa física dels materials sonors que utilitza aquest art i la proporcionalitat matemàtica en què es basen les seves relacions.

La comprensió dels elements musicals contribuirà a perfeccionar la capacitat d'expressar-se mitjançant la veu, els instruments i el cos. L'objecte fonamental de l'estudi dels llenguatges musicals implica l'adquisició del coneixement significatiu del codi que permet parlar sobre música emprant els termes adequats perquè aquesta comunicació pugui ser compartida. Alhora, comporta també l'adquisició dels conceptes necessaris per a la descodificació de la seva representació, i també la seva codificació per a la representació significativa de les produccions alienes o pròpies.

La interpretació de l'alumnat d'un repertori musical ampli i variat possibilita l'adquisició de capacitats i destreses tècniques i interpretatives i afavoreix la sensibilitat auditiva i la memòria musical. La pràctica instrumental i la pràctica vocal, juntament amb el moviment corporal com a base de la interiorització rítmica, confereix a l'execució musical un component lúdic que permet l'associació d'allò cognitiu amb allò motor i sonor.

A l'últim, la creació i l'expressió instrumental, vocal i corporal, en una educació musical en la qual la pràctica és el centre de l'acció pedagògica, és també un procediment cabdal per aprofundir en els continguts dels llenguatges musicals, ja que permet experimentar amb els sons i amb el ritme per mitjà del treball col·laboratiu, desenvolupant les emocions.

Tot plegat es potenciarà amb l'ús de les aplicacions i dels recursos digitals musicals, com a recurs per indagar, obtenir informació, crear i descobrir músiques de tots els estils i cultures.

En definitiva, gràcies a aquesta matèria l'alumnat podrà adquirir una formació més àmplia en referència als llenguatges musicals i a la seva pràctica, viure i gaudir a partir dels diversos exemples treballats i desenvolupar criteris per establir judicis estètics propis.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, entre d'altres. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària o científica.

S'han establert cinc competències específiques que es connecten de forma directa amb els components de la competència clau 8, consciència i expressió culturals. Aquestes cinc competències contenen els aprenentatges que contribueixen d'una manera més directa al desenvolupament de la competència clau 8, ja que posseeixen una afinitat o una relació més grans amb aquesta competència.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la forma de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Els criteris d'avaluació plantejats serveixen per determinar si les competències específiques de les quals deriven són assolides i, per tant, contribueixen a l'assoliment dels aprenentatges competencials esperables.

Els sabers bàsics estan dividits en dos blocs: un primer sobre audició, llenguatge musical i cultures musicals, i un segon que es refereix a interpretació, improvisació i creació.

Per a això, la programació de la matèria ha de recollir els processos d'avaluació com a fonts d'informació que possibilitin l'observació i la valoració dels processos d'aprenentatge. La programació també ha de recollir el nivell de desenvolupament competencial i el grau d'acompliment de les competències.

Finalment, les situacions d'aprenentatge de la matèria engloben els àmbits comunicatiu, analític, expressiu, creatiu, emocional i interpretatiu. La matèria possibilita l'enfocament procedimental per a l'assoliment de les competències específiques mitjançant l'escolta activa, la valoració de diferents manifestacions musicals, la pràctica musical i la creació de projectes.

En aquests, l'alumnat serà participant i protagonista del procés d'aprenentatge a través d'experiències, processos, reptes i tasques que desenvolupin la seva capacitat d'apreciació, anàlisi, creativitat, imaginació i sensibilitat. S'hi dissenyaran activitats que permetin la mobilització de diferents recursos apresos per l'alumnat, tant en el context de la matèria com en d'altres de previs o externs, en les quals es fomentaran reptes assequibles que involucren l'alumnat de manera activa, vinculant el seu desenvolupament a situacions de rellevància universal i social.

Competències específiques

Competència 1

Argumentar les característiques principals d'una manifestació musical, tenint present el context social, cultural i històric, per desenvolupar una consciència

crítica sobre el consum i el gaudi, personal i col·lectiu, de les diverses expressions musicals i artístiques.**Criteris d'avaluació**

1.1 Raonar les especificitats socials i culturals de determinades propostes musicals, interioritzant les seves funcions en la societat, per mitjà de l'anàlisi de diferents exemples, amb una actitud oberta i respectuosa.

1.2 Manifestar una consciència crítica sobre el consum i el gaudi, personal i col·lectiu, de les diverses expressions musicals i artístiques, per mitjà de l'argumentació crítica tant oral com escrita.

La valoració de propostes musicals, desgranant la funció que els llenguatges musicals hi desenvolupen, afavoreix la creació d'esquemes de raonament i comprensió davant la diversitat musical existent. En el conjunt de societats i cultures que formen el món, conèixer i respectar les diferents manifestacions artístiques comporta facilitar a l'alumnat les eines per enriquir-se amb les aportacions d'altres entorns. Alhora, estableix les bases de la construcció d'una identitat pròpia. El coneixement, l'anàlisi i la comprensió del context on van ser creades i desenvolupades les obres aporten a l'alumnat els elements essencials per formar-se en criteris propis.

A partir del coneixement d'expressions musicals properes a la realitat social, l'alumnat s'incentivarà en el desenvolupament de les seves identitats culturals, ampliant les seves vivències i la seva relació amb una varietat de gèneres i d'estils musicals i escènics més àmplia, que li permetran conèixer altres fonts del patrimoni artístic diferents de les que està familiaritzat, afrontant els reptes que planteja el futur en relació amb l'evolució de l'art i de la cultura.

Competència 2

Analitzar els elements del llenguatge musical d'una obra mitjançant l'escolta, la partitura i la interpretació vocal, instrumental i corporal per compondre creacions musicals que responguin a una voluntat expressiva i artística pròpia.

Criteris d'avaluació

2.1 Argumentar de forma crítica les característiques més rellevants de diferents manifestacions musicals a través de l'estudi dels seus elements i llenguatges, valorant la seva relació amb el context en què es produeixen.

2.2 Analitzar els elements del llenguatge musical de diferents obres, estils i gèneres diversos per mitjà de l'anàlisi auditiva i l'anàlisi de partitures.

L'aproximació als diferents usos dels llenguatges musicals i la seva translació a les grafies convencionals o no permet la materialització sonora d'idees i sentiments i faculta l'alumnat a conèixer els diferents codis de representació musical. El coneixement de com en les manifestacions musicals es representen aspectes com ara el ritme, la melodia, l'harmonia, textures i la seva organització formal, li confereixen les eines necessàries per a la discriminació i la ubicació temporal, afavorint la identificació de característiques i, per tant, la interiorització del seu ús i posterior translació a la interpretació i composició.

Des d'una visió pràctica, la utilització de la veu, dels instruments musicals, del cos i de qualsevol objecte es presenta com a eines amb què posar en pràctica les indicacions i

intencionalitats del text musical. L'aula de Llenguatge i Pràctica Musical és un espai lúdic que permet el desenvolupament de les destreses de cada intèrpret, i l'adaptació d'aquestes sempre amb l'ànim que, en la seva expressió, permeti la materialització emocional de sabers i actituds que estaran en contínua connexió amb la pròpia naturalesa de l'ésser humà i amb la seva necessitat d'expressió.

Competència 3

Debatre sobre diverses creacions musicals i escèniques mitjançant enregistraments, l'assistència a espectacles en viu, la redacció de textos i l'elaboració de documents gràfics per manifestar una opinió personal que sigui crítica, fonamentada, sensible i respectuosa envers la pluralitat de produccions artístiques.

Criteris d'avaluació

3.1 Expressar l'opinió personal sobre diferents propostes musicals i escèniques mitjançant comentaris de textos, documents gràfics, audicions, visionats o esdeveniments musicals en els quals es mostri una actitud crítica, fonamentada, sensible i respectuosa.

L'expressió de l'opinió crítica personal per manifestar sensacions, sentiments o punts de vista propis amb un vocabulari adequat i precís, sense temor a ser jutjat, és el pilar d'un bon autoconcepte i d'un bon desenvolupament emocional. La música i la dansa a través dels seus diferents llenguatges són mitjans d'expressió que faciliten la comunicació de les persones transcendent l'ús conceptual del llenguatge oral i permetent l'expressió de sentiments i emocions al llarg del temps. Si tenim en compte aquests factors i interioritzem que la música i la dansa són elements vius inherents a la vida de l'alumnat, comprendrem que cal impulsar l'ús del desenvolupament d'un pensament i un raonament crític que organitzi les idees i els coneixements per elaborar opinions pròpies i relacionar les propostes musicals amb altres disciplines.

Expressar el que es pensa o se sent sobre diferents propostes musicals i de dansa mitjançant textos, documents gràfics, audicions, visionats o esdeveniments musicals en els quals assisteixi o participi, conformarà en l'alumnat una identitat pròpia en la qual la música i l'art siguin pilars bàsics per a la seva formació, desenvolupant el seu creixement com a persones respectuoses, lliures de prejudicis i empàtiques amb les opinions i manifestacions alienes.

Competència 4

Interpretar creacions musicals pròpies i de rellevància estilística i històrica, de forma individual i col·lectiva, per expressar emocions i sentiments tant personals com grupals.

Criteris d'avaluació

4.1 Demostrar habilitats musicals individuals i grupals per mitjà de la interpretació vocal, instrumental i corporal.

4.2 Interpretar obres de creació pròpia, de forma individual i col·lectiva, explorant així una via d'expressió d'emocions i sentiments individuals i col·lectius.

L'expressió d'emocions i sentiments a través de l'execució d'habilitats musicals, tant individuals com col·lectives, permet a l'alumnat utilitzar aquest art com a mitjà de canalització d'emocions. A més, és una font de coneixement de les manifestacions del seu

temps i dels seus antecedents que enriqueixen la seva formació. L'ús de la veu, dels instruments musicals, del cos i de qualsevol objecte són eines que possibiliten participar activament en la vivència d'obres ja compostes, a contribuir en la conservació del patrimoni artístic, a la seva difusió cultural i a la seva valoració. El coneixement dels diferents llenguatges musicals i de les diferents tècniques interpretatives per a la producció musical, es fa necessari per a l'expressió d'emocions i sentiments mitjançant un llenguatge no verbal.

A més, participar com a intèrpret en actuacions i manifestacions musicals, dins i fora del centre, afavoreix entre els i les alumnes la creativitat com a element de millora de qualsevol producció artística i el desenvolupament de la cooperació, component positiu per a la potenciació de l'autoestima. Amb aquestes pràctiques, l'alumnat serà capaç de mostrar iniciativa i lideratge en els processos creatius i interpretatius d'una manera empàtica i positiva.

Competència 5

Crear propostes musicals i escèniques col·lectives mobilitzant totes les habilitats musicals i les destreses tecnològiques per generar produccions que tinguin impacte més enllà de l'aula, arribant a l'entorn social i cultural proper.

Criteris d'avaluació

5.1 Generar propostes artístiques i musicals de forma individual o grupal, per mitjà de la veu, de diferents instruments i del suport de diferents eines tecnològiques, potenciant la creativitat de forma oberta i col·laborativa.

5.2 Participar com a intèrpret en actuacions i manifestacions musicals, dins i fora del centre, mostrant iniciativa i lideratge en els processos creatius i interpretatius.

La participació en propostes artísticomusicals es presenta com una oportunitat de posar en pràctica el que ha après a nivell personal. Alhora, es comparteixen idees, experiències i sentiments amb la resta de companys i companyes, desenvolupant la seva creativitat. La selecció de les eines i dels mitjans de manera adequada a partir del coneixement i l'exploració de la veu, dels instruments, del cos i de les eines tecnològiques permeten a l'alumnat adquirir autoestima i consciència global, valorant la interpretació i la creació musical mitjançant el fil conductor: els llenguatges musicals i la seva pràctica.

Participar de forma activa en el procés de creació d'un projecte artístic possibilita a l'alumnat connectar la realitat a l'aula mitjançant la combinació de competències adquirides en la matèria de Llenguatge i Pràctica Musical amb d'altres de prèviament assolides en contextos formals i informals, afavorint la materialització d'aquests assoliments i la seva inserció en les possibilitats vivencials, enriquint l'expressió i el seu desenvolupament personal. Perquè tot això sigui efectiu, és imprescindible que els nois i noies combinin la capacitat d'expressar-se de manera assertiva amb la de comprendre i respectar l'opinió dels altres per així crear un treball més complet i artístic de manera oberta i col·laborativa.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Audició, llenguatge musical i cultures musicals

- Identificació auditiva dels elements del llenguatge musical en obres de diferents cultures i èpoques històriques.
- Discriminació auditiva dels paràmetres del so en processos d'anàlisi auditiva.
- Discriminació auditiva de les característiques musicals en diversitat d'obres musicals.
- Anàlisi de grafies convencionals i alternatives en l'exercici d'interpretació individual i col·lectiva.
- Anàlisi de les característiques socials, culturals i històriques de diverses obres musicals de rellevància.
- Anàlisi de partitures amb grafies convencionals i alternatives en l'exercici de la interpretació.
- Anàlisi auditiva i gràfica d'interval·ls i escales en obres de diversitat històrica i estilística.
- Anàlisi auditiva i gràfica del ritme, el tempo i els compassos en obres de diversitat històrica i estilística.
- Anàlisi auditiva i gràfica de l'harmonia, els acords, les funcions tonals i les cadències en obres de diversitat històrica i estilística.
- Manifestació d'una consciència crítica sobre el consum i el gaudi, personal i col·lectiu, d'obres i propostes musicals.
- Anàlisi de diversos gèneres i estils musicals i dels seus autors i autores més rellevants, posant d'exemple diversitat d'obres.
- Anàlisi de tipologies de danses, veus i instruments i de les agrupacions de diverses manifestacions musicals.
- Fer crítiques musicals fonamentades en obres musicals i escèniques d'audicions o espectacles en viu.

Interpretació, improvisació i creació

- Interpretació vocal, instrumental i corporal de creacions musicals diverses.
- Interpretació de creacions musicals pròpies.
- Interpretació vocal i instrumental individual i col·lectiva a partir de la lectura de partitures aplicant els coneixements rítmics, melòdics i harmònics.
- Improvisació a partir dels procediments formals bàsics: repetició, canvi, variació i desenvolupament.

- Aplicació de tècniques interpretatives: vocals, instrumentals i corporals en interpretacions individuals i col·lectives.
- Creació de propostes musicals i escèniques col·lectives.
- Creació musical a partir de l'ús de noves tecnologies.
- Expressió de sentiments i emocions per mitjà de la interpretació d'obres diverses i de creació pròpia.
- Manifestació de les normes de comportament en l'execució i la participació de propostes i activitats musicals.